

Dilemma's in het gemeentehuis

Belevissen en beschouwingen van een
gemeenteraadslid/ambtenaar/wethouder

Elisabeth van Oostrum

Eburon
Utrecht 2025

ISBN 978-94-6301-578-3

Academische Uitgeverij Eburon
Vredenburg 40
3511 BD Utrecht
www.eburon.nl

Illustraties: Pieter Leenheer, pieter.leenheer@planet.nl
Omslagontwerp: Textcetera, Den Haag

© 2025. Elisabeth van Oostrum. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoud

Inleiding	7
1 Waaron word je ambtenaar of bestuurder?	9
2 Mannen en vrouwen	19
3 Oorzaken van agressie	29
4 Financiën	41
5 Omgaan met de media	49
6 Cocreatie en andere participatie	55
7 Democratie	63
8 Dualisme in de praktijk	71
9 Werken met andere culturen	79
10 Integriteit	91
11 Macht en tegenmacht	103
12 Bestuurlijke drukte	113
13 Hoe werkt een politieke partij?	119
14 Vertrouwen in de mensheid	127
15 Herindeling	135
16 Thuis in de wijk	143
17 Rampen en andere ellende	151
18 De relatie tussen ambtenaar en bestuurder	157
19 Ons hele kleine landje	167
20 De toekomst van de gemeente	177
Nawoord	187
Geraadpleegde literatuur	189
Over de auteur	193

Inleiding

T e midden van al het geopolitieke geweld, het groeiend populisme, het onrustige klimaat in Den Haag, de grote crisissen op het gebied van klimaat, zorg en woningbouw proberen gemeenten onverstoord hun werk te doen. Zowel ambtenaren, gemeenteraadsleden, wethouders als burgemeesters proberen de leefomgeving dichtbij en de samenleving elke dag een stukje mooier te maken. Het is voor hen allen werk dat veel voldoening geeft, maar niet eenvoudig is. De belangentegenstellingen zijn groot, groter dan in het bedrijfsleven. En iedereen heeft er altijd een mening over. Agressie en bedreigingen zijn de laatste jaren enorm toegenomen. Waarom zou iemand nog ambtenaar, raadslid, wethouder of burgemeester willen worden?

In dit boek worden de dilemma's geschetst die ambtenaren en bestuursleden zoal tegenkomen in de relaties onderling en met de samenleving. Welke onderliggende waarden komen naar boven in het werk? Waarom is werken voor de gemeente elke dag anders en spannend? Dit boek geeft elke nieuwsgierige inwoner een kijkje in de keuken van de gemeente. Maar het is ook voor iedereen die belangstelling heeft om ambtenaar of raadslid te worden of al bij of voor de gemeente werkzaam is. De vele gesprekken, actuele boeken en de recente colleges aan de Universiteit voor Humanistiek over 'Raadslid in onstuimige tijden' hebben mij veel geleerd. Hierdoor kon ik mijn ervaringen toetsen aan anderen en aan nieuwe inzichten. Ik hoop dat mijn reis door het lokale openbaar bestuur voor de lezers niet alleen leerzaam, maar ook vermakelijk is.

Het boek is opgebouwd uit twintig thema's. Er staan veel persoonlijke ervaringen in van mij, uit de dertig jaar dat ik actief was of nog ben als raadslid, ambtenaar, wethouder, coach en bestuurder van een politieke partij. Zowel in de gemeente Leersum, Woudenberg, Valburg, Ede, Wijk bij Duurstede als Utrechtse Heuvelrug, Rhenen en Stichtse Vecht (tijdslijn staat in de bijlage). De ervaringen zijn zoveel mogelijk geanonimiseerd. Uiteraard zullen veel (oud) collega's de situaties en mensen herkennen en hier soms een andere beleving bij hebben. Dat is onvermijdelijk, het blijft mensenwerk. Soms heb ik ze ook een hoofdstuk laten lezen en hun commentaar meegenomen. Ik hoorde sowieso al hun stemmen in mijn achterhoofd bij het schrijven.

1

Waarom word je ambtenaar of bestuurder?

De tijd dat je ambtenaar voor het leven werd en veertig jaar op dezelfde werkplek zat, is al lang voorbij. Net als de garantie voor een levenslange arbeidsplek. De mobiliteit is groter dan ooit. Switchen tussen gemeentes en switchen tussen adviesbureaus en als zelfstandige werken komt steeds meer voor.

Het opleidingsniveau van ambtenaren in het gemeentehuis is hoog en ze zijn doorgaans specialisten op hun vakgebied. Alleen in kleine gemeenten vind je nog de generalisten die een breed takenpakket hebben. Het werken voor een kleine gemeente heeft zeker voordelen als je graag de volle breedte van het werken bij een gemeente wil overzien en wil laten meewegen in je werk. Persoonlijk vond ik het werken als ambtenaar in Woudenberg, Wijk bij Duurstede en Valburg, veel aantrekkelijker dan in het veel grotere Ede. In Ede stond je erg ver

... WAAROM ZIJN JULLIE EIGENLIJK
AMBTENAAR GEWORDEN? ...

van de politieke besluitvorming af en was er veel meer hiërarchie en specialisme. Maar er zijn ook veel ambtenaren die niets met de politiek hebben en de voorkeur geven aan een grote gemeente waar je prima in de luwte en in een afgebakend gebied je werk kan doen.

ALGEMEEN BELANG

Wat is dat algemeen belang nu eigenlijk? Het algemeen belang is datgene wat voor het welzijn van het volk in zijn geheel gewenst of nodig is. Volgens Thorbecke, de grondlegger van de Nederlandse parlementaire democratie, is de wens van de meerderheid van de bevolking of een bestuursorgaan niet doorslaggevend. De parlementaire democratie is gestoeld op de grondbeginselen van de democratische rechtstaat. In een rechtstaat wordt ook rekening gehouden met de belangen van minderheden en de lange termijn. Het algemeen belang staat tegenover het individueel belang dat vaak een kortetermijnoplossing beoogt en niet voor iedereen goed uitpakt. Een gemeente heeft geen winstoogmerk, maar wil natuurlijk wel een sluitende begroting. Het doel van het werken bij een gemeente ligt dus bij goede besluiten en het realiseren van een plek waar het ook in de toekomst fijn wonen is.

Ambtenaren hebben met raadsleden, wethouders en burgemeesters gemeen dat zij allemaal wel iets van een wereldverbeteraar en idealist in zich hebben. Je voelt je aangetrokken tot het nadenken over besluiten die voor veel mensen goed werken en die belangrijk zijn voor de toekomst. Je wil en durft daar ook verantwoordelijkheid voor te nemen. Zelfs als je regelmatig kritiek krijgt op je adviezen of besluiten. Naast compassie met de samenleving of grote betrokkenheid met de leefomgeving kunnen ook concrete knelpunten de aanleiding vormen om ambtenaar of gemeenteraadslid te worden. Tot slot kan ook de ambitie om een politieke of ambtelijke loopbaan te willen, reden zijn er aan te beginnen.

GEMEENTERAADSLEDEN

Raadsleden zijn niet alleen volksvertegenwoordiger, maar ook vertegenwoordiger van hun partij en lid van de gemeenteraad. Als